

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Машталер Назарій Вікторович

**«Митний контроль та митне оформлення товарів,
що переміщуються громадянами через митний
кордон»**

Студент групи ФМСм-22
Машталер Н.В.

Науковий керівник:
д.е.н., професор
Крисоватий А.І.

АНОТАЦІЯ

Машталер Н.В. Митний контроль та митне оформлення товарів, що переміщуються громадянами через митний кордон. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», освітньо-професійна програма «Митна справа». – Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2024.

У випускній кваліфікаційній роботі автором проаналізовано правові характеристики митного контролю та митного оформлення при перетині кордону громадянами В другому розділі автор провів аналіз практики перетину митного кордону України, в тому числі досліджено практику функціонування двоканальної системи митного контролю. В третьому розділі автором визначено європейський досвід підвищення митного контролю при переміщенні через зовнішні кордони ЄС.

ANNOTATION

Mashtaler N.V. Customs control and customs clearance of goods transported by citizens across the customs border. – Manuscript.

Research for a master's degree in the specialty 072 "Finance, Banking, Insurance and Stock Market", educational and professional program "Customs". – West Ukrainian National University, Ternopil, 2024.

In the final qualification work, the author analyzes the legal characteristics of customs control and customs clearance when crossing the border by citizens In the second section, the author analyzes the practice of crossing the customs border of Ukraine, including the practice of functioning of a two-channel customs control system. In the third section, the author identifies the European experience of increasing customs control when moving across the external borders of the EU.

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Теоретико-правові та організаційні засади переміщення товарів через митний кордон громадянами.....	6
1.1. Нормативно-правові контури переміщення товарів громадянами в Україні.....	6
1.2. Двоканальна система переміщення через митний кордон України.....	12
Розділ 2. Прагматизм митного контролю і митного оформлення в умовах війни в Україні.....	19
2.1. Моніторинг перетину митного кордону України громадянами.....	19
2.2. Аналіз функціонування двоканальної системи митного контролю і оформлення товарів.....	27
Розділ 3. Європейські вектори удосконалення процедур переміщення через митний кордон товарів громадянами.....	33
Висновки.....	39
Список використаних джерел.....	42
Додатки	47

ВСТУП

Актуальність дослідження. Глобалізація та лібералізація зовнішньоекономічної діяльності, процеси європейської та євроатлантичної інтеграції, значно підвищують значущість ефективної організації митних процедур та формальностей, пов'язаних зі здійсненням митного контролю та митного оформлення товарів, предметів та транспортних засобів, що перетинають митний кордон України. Такі орієнтири синхронізуються із забезпеченням належного рівня національної безпеки, захистом економічних інтересів України, а також розвитком ключової ідеї створення єдиного митного простору з Європейським Союзом - «вільне пересування громадян, забезпечення їх законного переміщення, товарів та транспортних засобів через митний кордон, в тому числі повне та своєчасне адміністрування митних платежів».

Такі наведені аргументи визначили власний вибір теми дипломного дослідження в сфері митного контролю і митного оформлення товарів, що переміщуються через кордон громадянами.

Ступінь дослідження проблеми. Характеризуючи теоретичний доробок по цій проблематиці, наголосимо на суттєвий вклад українських вчених, серед яких відомими є: Бодров С., Молдаван Е., Несторишен І., Сідляр В., Петрова І., Прус Л., Разумова О., Сидорович О., Іващук І., Опенько В., Пашко П., Карчева Т., та інші науковців. Разом з тим, фрагментарність досліджень цієї проблематики в період повномасштабного вторгнення росії в Україну зумовлюють додаткове вивчення та систематизацію цього напрямку митного адміністрування.

Метою випускної кваліфікаційної роботи виступає дослідження практики митного контролю та митного оформлення при перетині митного кордону громадянами. Досягнення мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- вивчення правової бази проведення митних процедур і формальностей при перетині кордону громадянами;
- характеристика функціонування двоканальної системи митного контролю;
- дослідження практики перетину митного кордону України та виокремлення динаміки та трендів в цій сфері;

- дослідження практики функціонування двоканальної системи на прикладі даних Волинської митниці;
- систематизація напрямків удосконалення європейської практики посилення митного контролю на зовнішніх кордонах ЄС.

Об'єктом дослідження є митні процедури і формальності.

Предметом дослідження виступає митний контроль і митне оформлення при перетині кордону громадянами.

Інформаційною основою роботи стали статистичні та аналітичні дані Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Волинської митниці Держмитслужби, офіційні звіти та аналітичні публікації щодо митних формальностей в Україні.

Методи дослідження. Під час виконання кваліфікаційної роботи використовувались такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: метод порівняння та історико-логічного аналізу; метод аналогії; метод експертних оцінок; методи економіко-статистичного аналізу, методи групування та деталізації; графічний метод.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає у системному аналізі досвіду використання митного контролю і митного оформлення при перетині кордону громадянами в Україні.

Апробація результатів дослідження. Результати роботи апробовані на науково-практичних конференціях молодих вчених, студентів та аспірантів.

Структура роботи. Випускна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 44 наіменування, містить 11 рисунків, 4 таблиці, 4 додатки. Кваліфікаційна робота написана на 53 сторінках.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН ГРОМАДЯНАМИ

1.1. Нормативно-правові контури переміщення товарів громадянами в Україні

Переміщення товарів громадянами через митний кордон (англ. movement of goods by citizens across the customs border) – це одна із базових дефініцій, яка використовується та регламентується в митному законодавстві як України, так і багатьох країн світу.

В Україні проблематика переміщення товарів громадянами врегульовуються Митним кодексом України [1] та підзаконними нормативними актами. Зокрема, в ст. 365 Розділу XII Митного кодексу встановлено, що «громадяни можуть переміщувати через митний кордон України будь-які товари, крім заборонених до ввезення в Україну (у тому числі з метою транзиту) та вивезення з України, здійснюючи декларування товарів. Стосовно транзитних пасажирів, які не залишають транзитної зони, митний контроль не проводиться, однак митні органи мають право вживати передбачених законодавством заходів у разі підозри щодо вчинення такими пасажирами порушення митних правил або контрабанди. Митне оформлення товарів (окрім транспортних засобів, які підлягають державній реєстрації), що ввозяться на митну територію України громадянами у супроводжуваному багажі, здійснюється у пунктах пропуску через державний кордон України (п. 5 ст. 365 МКУ)» [1].

В процесі реалізації митного оформлення і митного контролю товарів, які переміщуються громадянами надзвичайно важливим є питання декларування товарів. Так, відповідно до ст. 257 Митного кодексу декларування здійснюється трьома різними формами (див. рис. 1.1).

В процесі декларування громадянин надає точні відомості про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомості, які необхідні для здійснення їх митного контролю та митного оформлення. При застосуванні

письмової форми декларування можуть використовуватися як електронні документи, так і документи на паперовому носії.

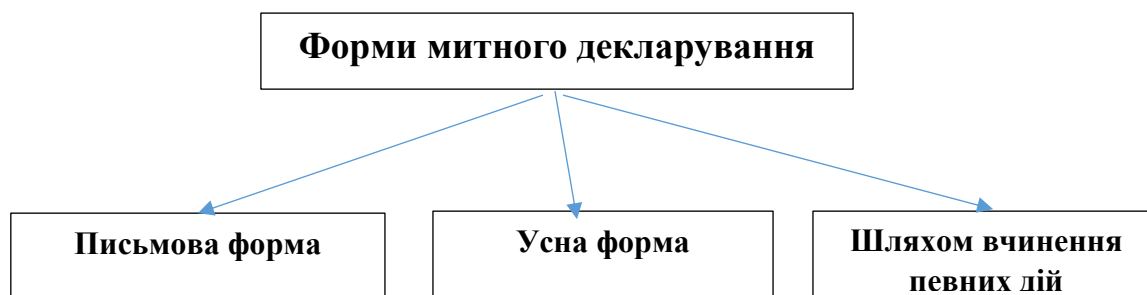

Рис. 1.1. Форми декларування товарів, що переміщуються через митний кордон громадянами

Джерело: складено автором

Якщо говорити про переміщення митного кордону громадянами, то в переважній більшості потрібно говорити про переміщення особистих речей. Особисті речі, що переміщуються (пересилаються) громадянами через митний кордон України у ручній поклажі або супроводжуваному багажі, підлягають декларуванню шляхом учинення дій, усно або, за бажанням власника чи на вимогу митного органу, письмово. При цьому переміщення особистих речей не підпадає під оподаткування митними платежами та «звільняються від проведення заходів офіційного контролю, а також від подання документів та/або відомостей, що підтверджують дотримання встановлених заборон та/або обмежень щодо переміщення товарів через митний кордон України» [1].

У відповідності до ст. 319 Митного кодексу України товари, що «переміщуються через митний кордон України, крім митного контролю, можуть підлягати державному санітарно-епідеміологічному, ветеринарно-санітарному, фітосанітарному, екологічному та радіологічному контролю. Вичерпні переліки товарів (з описом та кодом згідно з УКТ ЗЕД), що підлягають державному контролю (у тому числі в формі попереднього документального контролю) у разі переміщення через митний кордон України, а також порядок здійснення попереднього документального контролю затверджує КМУ. Водночас, законодавство визначає перелік товарів, заборонених для переміщення. Так до

ввезення на митну територію України заборонено: зброю військових зразків всякого роду та боєприпаси до неї; наркотичні та психотропні речовини; сильнодіючі отруйні, радіоактивні, вибухові речовини; друковані матеріали, кліше, негативи, відзняті плівки, фотографічні знімки, кінострічки, відеозаписи, копії магнітної інформації для ЕОМ, рукописи, платівки та інші звукозаписи, малюнки та інші друковані образотворчі матеріали, що містять пропаганду ідей війни, расизму, расової дискримінації та геноциду, а також спрямовані на підрив територіальної цілісності України, її політичної незалежності, державного суверенітету; продукція порнографічного характеру; товари імпорту яких здійснюється з порушенням прав інтелектуальної власності» [3].

Крім цього, «заборонено до вивезення з України: зброю військових зразків всякого роду, боєприпаси до неї та військове спорядження; наркотичні та психотропні речовини; сильнодіючі отруйні, радіоактивні, вибухові речовини; витвори мистецтва, культурні та історичні цінності (картини, скульптури, малюнки, акварелі, різноманітні види гравюр, мініатюри, вироби з фарфору, кришталю, кераміки, дерева, шкіри, коштовного та не коштовного каміння, дорогоцінних та недорогоцінних металів, кістки, предмети народних художніх промислів, гобелени, меблі, художній одяг та взуття, нумізматики, художня зброя, книги, рукописи, платівки, музичні інструменти, поштові марки тощо) та інші предмети, що складають значну художню, історичну, наукову та іншу культурну цінність; анульовані цінні папери; товари, експорт яких здійснюється з порушенням прав інтелектуальної власності тощо.

Товари заборонені для транзиту через територію України: зброя та боєприпаси всіх видів та військове спорядження; літальні апарати, їх частини, приладдя та спорядження до них; верстати та машини, призначені для виготовлення озброєння й боєприпасів усіх видів та літальних апаратів, запасні частини до них; наркотичні засоби; радіоактивні предмети та речовини; сильнодіючі отруйні та вибухові речовини, інші предмети, що можуть завдати шкоди здоров'ю або загрожувати життю населення та тваринного світу або призвести до руйнування навколишнього середовища» [2].

На сьогодні потрібно говорити про певні тренди щодо здійснення митного оформлення і митного контролю, які представлені на рис.1.2.

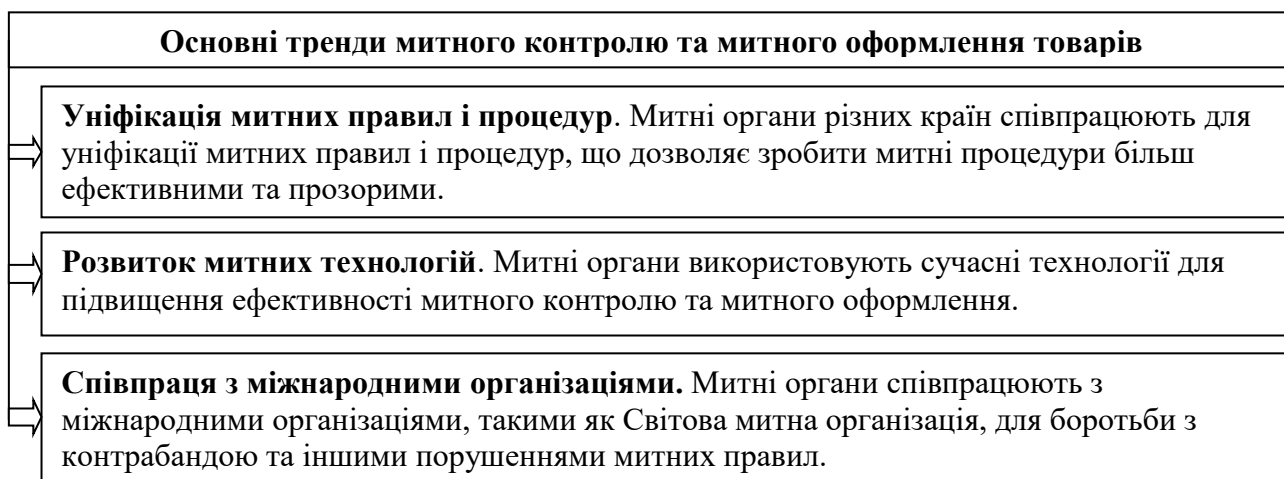

Рис. 1.2. Основні тренди митного контролю та митного оформлення товарів

Джерело: [13]

У певних випадках, передбачених митним законодавством, на окремі товари можуть встановлюватися обмеження щодо їх переміщення через митний кордон України. Пропуск таких специфічних товарів через митний кордон та/або їх випуск у вільний обіг в залежності від вимог відповідного профільного закону здійснюються митними інституціями на підставі поданих та отриманих від державних органів, інших установ та організацій, які уповноважені на здійснення дозвільних чи контрольних функцій щодо переміщення товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон України, з використанням моделі «Єдиного вікна» відповідних дозвільних документів та/або відомостей про включення чи виключення товару з відповідного реєстру у формі цифрових документів, на які накладено електронний підпис, які підтверджують дотримання встановлених обмежень щодо переміщення цих товарів через митний кордон України, якщо використання таких дозвільних документів регламентовані як необхідні. У певних випадках, передбачених Митним кодексом, для здійснення митних процедур можуть використовуватися паперові формуляри примірники таких документів, надані декларантом або уповноваженою ним особою.

Наприклад, при переміщенні валютних цінностей застосовують наступну форму декларації (додаток Б).

Перелік товарів, щодо яких діють в Україні заборони чи обмеження, з зазначенням нормативно-правових актів, що регламентують порядок їх переміщення через митний кордон представлені на відомчому сайті Держмитслужби [2].

Потрібно також наголосити на змінах в митному оформленні та митному контролі при переміщенні товарів громадянами, що пов'язані із правовим режимом воєнного стану в Україні.

Таблиця 1.2

Зміни в процедурах митного оформлення та митного контролю в умовах правового режиму воєнного часу в Україні

Показники	Пояснення змін
Закон, що регулює митні формальності	Закон України «Про Митний кодекс України» з урахуванням положень Закону України «Про особливий порядок регулювання відносин у сфері митної справи в умовах воєнного стану»
Основні зміни в митних формальностях	Звільнення від сплати митних платежів, спрощення митних формальностей, розширення повноважень митних органів
Порядок здійснення митних формальностей	Звільнення від сплати митних платежів, спрощення митних формальностей, розширення повноважень митних органів
Категорії товарів, що підлягають спрощенню митних формальностей	Товари, що ввозяться на митну територію України для потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів та органів цивільного захисту
Спрощення митних формальностей	Скорочення строків митного оформлення, звільнення від пред'явлення документів, що не мають прямого відношення до митного оформлення
Розширення повноважень митних органів	Огляд товарів та транспортних засобів без згоди власників, проведення оперативно-розшукових заходів
Мета митних формальностей	Забезпечення потреб оборони, безпеки та життєдіяльності населення України

Джерело: складено автором

На проблематику переміщення через митний кордон громадян почасти впливають атипові фактори. В ситуацією з Україною – це виклики, що були спричинені глобальною пандемією Ковід-19, коли кордони між державами були закриті, а на митній території України було запроваджено надзвичайний стан.

Починаючи з 24 лютого 2022 року в Україні було запроваджено правовий режим воєнного стану, яким ьакож були введені застереження та обмеження щодо

перетину кордону окремим категоріям громадян, зокрема чоловікам, які підпадають під мобілізацію, призов тощо.

Ще одним критерієм, який потрібно брати до уваги в частині прогнозування динаміки переміщення через митний кордон України громадянами – це суспільні економічні настрої громадян. Наприклад, в період серпня-жовтня 2024 року настрої громадян України в динаміці показують стриманий песимізм та прогнозування погіршення ситуації в країні (82% респондентів).

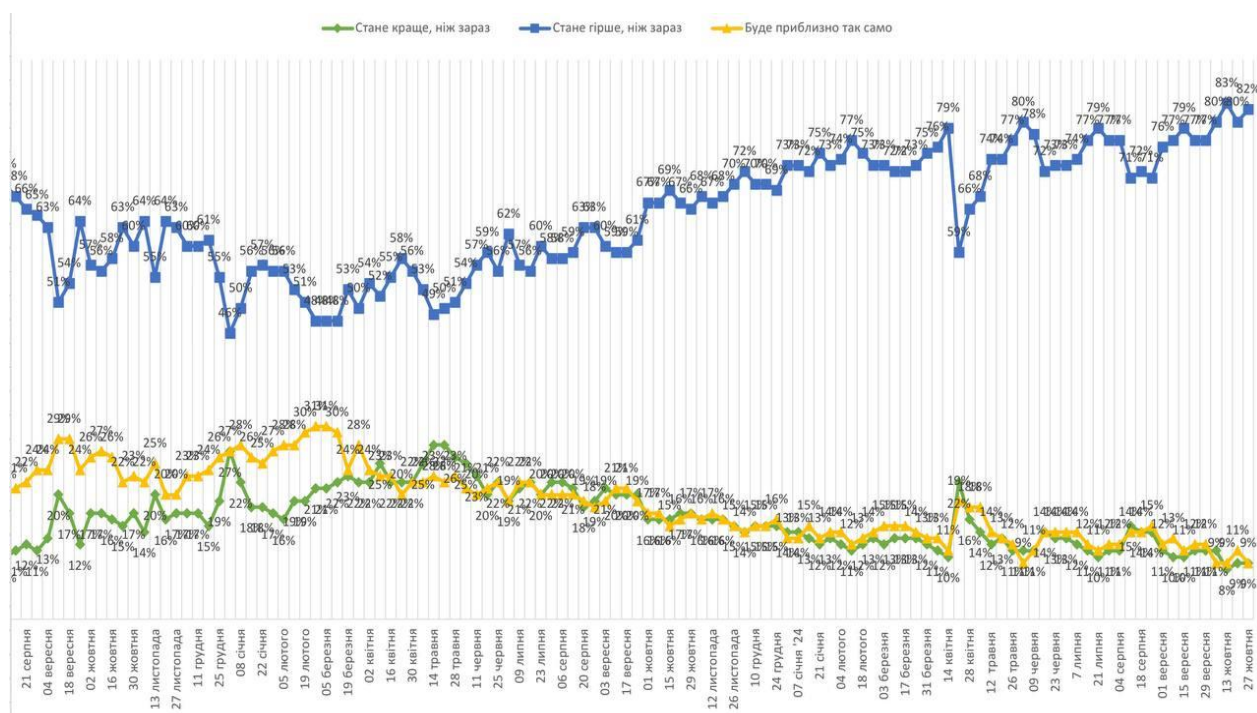

Рис. 1.2. Економічні настрої громадян України в серпні-жовтні 2024 року

Джерело: за даними соціопитування в Інстаграм.

Таким чином, переміщення товарів через митний кордон України є чітко регламентованим митним законодавством, зокрема в частині проведення процедур митного оформлення та митного контролю таких товарів і транспортних засобів, містить чіткий перелік, які заборонені чи обмежені для такого переміщення через кордон. Характерною особливістю процесів митного оформлення і митного контролю є те, що вони залежать від ряду чинників, які визначають їх загальний тренд та динаміку, до яких варто віднести рефлексію на глобальну пандемію Ковід-19, повномастбне вторгнення росії в Україну та економічні настрої громадян, що зумовлені дією таких чинників.

1.2. Двоканальна система переміщення через митний кордон України

Двоканальна система з «червоним» та «зеленим» коридорами вважається однією із форм спрощеної процедури митного оформлення і митного контролю. Головна ідея запровадження двоканальної системи переміщення через кордон - сприяння прискоренню пасажиропотоку та підвищенню ефективності захисту державних митних інтересів без зниження якості та результативності митного контролю та збільшення кількості працівників митних інституцій.

Вперше двоканальну систему митного контролю та митного оформлення було запроваджено в Україні відповідно до Наказу Держмитслужби України «Про затвердження Порядку митного контролю та митного оформлення предметів, що переміщуються громадянами авіаційним транспортом, із застосуванням двоканальної системи («зелений» та «червоний» коридори)» від 16 серпня 2001 р. № 561 [14].

Відповідно до чинного Митного кодексу України існуюча система митного контролю дає громадянам змогу здійснювати декларування, обираючи один з двох каналів проходу (проїзду транспортними засобами особистого користування) через митний кордон України – «зелений коридор» або «червоний коридор» (ст. 366 МКУ).

«Зелений коридор» безпосередньо призначений для митного декларування шляхом вчинення певних дій громадянами, які переміщують через митний кордон товари в певних обсягах, які не підлягають оподаткуванню митними платежами та не підпадають під встановлені законодавством заборони чи обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території і не підлягають письмовому декларуванню.

Водночас «червоний коридор» призначений для всіх інших громадян. Громадянин самостійно обирає відповідний канал («зелений коридор» або «червоний коридор») для проходження митного контролю за двоканальною системою. В цьому полягає форма митного оформлення через вчинення певних дій,

коли громадян, що бажає перетнути митний кордон свідомо приймає рішення і сам вчиняє дії, вибираючи червоний/зелений коридор для переміщення.

Таким чином, громадянин має право самостійно обирати зелений коридор, якщо переміщує через митний кордон:

- «особисті речі: два мобільних телефони, одна відеокамера, один фотоапарат, два переносні персональні комп'ютери; спортивне спорядження; особисті прикраси, які були у користуванні; одяг, взуття, призначені виключно для власного користування; 500 мл туалетної води або 100 мл парфумів, інші речі для особистого користування, перелік яких наведено у статті 370 Митного кодексу України;
- товари, загальна вартість яких не перевищує 1000 євро для авіаційних та 500 євро/50 кг для інших пунктів пропуску;
- валютні цінності (національну валюту, іноземну валюту та банківські метали) в сумі/вартістю до 10000 євро;
- платіжні документи та цінні папери (акції, облігації, купони до них, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, інші фінансові та банківські документи), виражені у валюті України, в іноземній валюті або банківських металах, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 1000 євро, у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення, та сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 500 євро та/або сумарна вага яких не перевищує 50 кілограмів, у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України;
- алкогольні напої (для осіб, які досягли 18-річного віку): горілчані вироби (горілка, коньяк, віскі тощо) у кількості 1 л, вино – 2 л, пиво – 5 л;
- тютюнові вироби (для осіб, які досягли 18-річного віку) – 200 цигарок або 50 сигар чи 250 г тютюну, або 250 г цих виробів;
- продукти харчування для власного споживання на суму, яка не перевищує 200 євро:

- в упаковці виробника (призначені для роздрібної торгівлі) – одна упаковка або загальною масою не більше ніж 2 кг кожного найменування;
- без упаковки – до 2 кг кожного найменування (крім продуктів тваринного походження);
- неподільний продукт, готовий до безпосереднього споживання – 1 шт. кожного найменування;
- лікарські засоби у кількості, що не перевищує 5 упаковок кожного найменування на одну особу (крім тих, що містять наркотичні чи психотропні речовини), або що не перевищує кількість, зазначену в рецепті (наявному в особи), виданому на ім'я цієї особи та засвідченому печаткою лікаря та/або закладу охорони здоров'я» [15].

Таким чином, процедури митного оформлення і митного контролю товарів при переміщенні зеленим коридором:

- вважається процедурою декларування громадянином товарів шляхом застосування такої форми як вчинення дій;
- засвідчують про факти, що мають юридичне значення та можуть бути застосовані в рамках адміністративного чи судового розгляду;
- повністю звільняє громадян від подання письмової форми митних декларацій;
- не свідчить про звільнення від законодавчого обов'язку дотримання порядку переміщення товарів (у т.ч. особистих речей) через митний кордон.

Потрібно також наголосити, що норми переміщення товарів для громадян зеленим коридором діють один раз протягом двадцятьчотирьох годин.

В Україні в останні роки було введено обмеження для переміщення товарів громадянами для того, щоб зменшити нелегальні спроби переміщення товарів через подрібнення великих партій товарів і як наслідок ухилення від сплати митних платежів. Так ось законодавцем було введено наступні обмеження: «якщо ви були відсутні в Україні менше ніж 24 години або ввозите в Україну товари (крім підакцизних товарів та особистих речей) частіше одного разу протягом 72 годин і

сумарна фактурна вартість таких товарів не перевищує еквівалент 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, через інші (не авіаційні) пункти пропуску через державний кордон України – базою оподаткування є частина сумарної фактурної вартості таких товарів, що перевищує еквівалент 50 євро, з урахуванням мита, що підлягає сплаті» [15].

У випадку застосування червоного коридору, то громадян переміщує через митний кордон держави:

- товари, на пропуск яких потрібні певні дозвільні документи від інших державних інституцій;
 - культурні чи історичні цінності;
 - платіжні документи та певні види цінних паперів (акції, облігації, векселі, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, інші фінансові та банківські документи), які виражені у національній валюті України, в іноземній валюті або банківських металах, сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент в 1000 євро, в ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі через пункти пропуску через митний кордон України, відкриті для повітряного сполучення, та сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 500 євро та/або сумарна вага яких перевищує 50 кілограмів, в ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України;
 - певні види лікарських засобів із вмістом наркотичних, психотропних речовин або прекурсорів;
 - товарні групи, загальна митна вартість яких перевищує 1000 євро (для авіаційних) та 500 євро/50 кг (для інших пунктів пропуску), що ввозяться частіше одного разу протягом однієї доби.
 - валютні цінності (національну валюту, іноземну валюту та банківські метали) в сумі/вартістю, що дорівнює або перевищує в еквіваленті 10000 євро;
- домашніх тварин за умови застосування до них заходів контролю, визначених Законом України «Про ветеринарну медицину» [16].

Із загальним Переліком товарів з відповідними кодами УКТЗЕД, на переміщення яких через митний кордон України у відповідному напрямку встановлено обмеження, можна ознайомитись на [17].

Основною правовою підставою для застосування до певних товарів заборон/обмежень щодо їх переміщення через митний кордон України громадянами є відповідність таких товарів найменуванню та опису, наведеному у відповідних нормативно-правових актах.

Проходження митного оформлення і митного контролю в рамках червоного коридора передбачає заповнення громадянином визначеної форми митної декларації, які в тому числі передбачають пред'явлення за законом дозвільних регламентних документів на такі товари, а також за наявності товарів, які перевищують встановлені норми – справляння митних податків і зборів.

При цьому, якщо громадянин ввозить товари:

- «загальна фактурна вартість яких не перевищує 1000 євро та ввозяться частіше одного разу протягом однієї доби або загальна фактурна вартість яких від 1 000 до 10 000 євро, такі товари оподатковуються ввізним митом за ставкою 10% і податком на додану вартість.
- загальна фактурна вартість яких перевищує 10 000 євро, такі товари оподатковуються ввізним митом за повними ставками згідно з митним тарифом України, податком на додану вартість» [15].

Митні платежі адмініструються та нараховуються із розрахунку митної вартості таких товарів, для чого громадянину слід представити інспектору митного поста відповідні підтверджуючі документи, а саме - товарні чеки, ярлики та інші наявні документи. Якщо такі підтверджуючі документи відсутні у громадянина при перетині митного кордону, то співробітники митниці мають можливість визначати митну вартість товарів на підставі цін на ідентичні або подібні (схожі) товари.

При ввезенні на митну територію України існує наступне обмеження: якщо громадянин був відсутнім в Україні менше ніж 24 години або ввозить в Україну певні товари (крім підакцизних товарів та особистих речей) частіше одного разу протягом 72 годин і сумарна фактурна вартість таких товарів не перевищує

еквівалент 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, через інші (не авіаційні) пункти пропуску через державний кордон України – базою оподаткування є частина сумарної фактурної вартості таких товарів, що перевищує еквівалент 50 євро, з урахуванням мита, що підлягає сплаті.

При цьому громадянин у митній декларації повинен зазначати точні наявні відомості про ті товари, які переміщуються через митний кордон, їх загальну кількість та чітке найменування.

Підзаконними інструктивними документами чітко визначено алгоритми дій співробітників митних органів в частині проведення митного оформлення і митного контролю. Зокрема, громадян, що здійснює таке переміщення товарів має наступні права:

- на відповідну усну заяву має право отримати консультацію та роз'яснення щодо правил та умов переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України;
- вибрати одноособово відповідну форму митного декларування, також необхідний зелений/червоний коридор для проходження формальностей митного контролю і оформлення;
- право перебувати під час здійснення митного огляду товарів, які є у його власності та переміщуються через митний кордон;
- право на повагу особистої гідності, забезпечення справедливості та шанобливого ставлення до себе з боку співробітників митного поста.

Крім прав громадянин має також чіткий перелік обов'язків, які визначені в процесі процедури переміщення товарів через митний кордон України:

- пред'явити для митного огляду на вимогу співробітника митного поста товари для митного контролю та митного оформлення та надати всю необхідну потрібну інформацію і додаткові документи;
- здійснити митне декларування товарів, в тому числі на пряму вимогу співробітника митного поста;
- провести оплату митних платежів, які мають бути сплачені у визначених випадках, які передбачені митним законодавством.

Співробітник митного поста під час проходження митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються громадянином має наступні права:

- право на отримання від громадянина необхідних документів на реалізацію права переміщення через митний кордон України товарів, транспортних засобів, валютних цінностей;
- право здійснити митний огляд товарів, які переміщуються громадянами через митний кордон;
- у виключних особливих випадках проводити особистий огляд громадян за участю медичних працівників;
- право вимагати від громадян провести заповнення митної декларації;
- право відмови у пропуску чи митному оформленні товарів, що переміщуються громадянами через кордон;
- визначати фактурну/митну вартість товарів за відсутності у громадянина належних документів, які підтверджують ціну.

При здійсненні митних формальностей співробітник митного поста має визначене законом коло обов'язків:

- проявляти високий ступінь культури, належний професіоналізм та витримку, для того, щоб не допустити неналежних проявів порушення службових вимог, невідповідного ставлення до такого громадянина;
- обов'язок надати громадянину в межах визначеної компетенції роз'яснення щодо особливостей переміщення товарів через митний кордон України;
- контроль в частині заповнення митних декларацій, додаткових митних документів, нарахування митних платежів;
- надавати громадянину письмові повідомлення про обумовлені причини відмови в пропуску товарів чи їх митному оформленні.

Таким чином, чинним митним законодавством чітко окреслені алгоритми взаємодії між громадянином і працівником митниці в частині застосування двоканальної системи митного контролю і митного оформлення товарів.

РОЗДІЛ 2

ПРАГМАТИЗМ МИТНОГО КОНТРОЛЮ І МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

2.1. Моніторинг перетину митного кордону України громадянами

В умовах правового режиму воєнного часу в Україні система митних органів зазнала особливого впливу таких чинників як війна, закриття митниць та митних постів на півночі та сході України, неритмічність та падіння динаміки зовнішньоторговельних операцій тощо. До того ж, недореформована митна інституція країни несла на собі тягар усіх тих проблем, які були характерні для довоєнного періоду: корупція, низькі заробітні плати у порівнянні з іншими правоохоронними органами, кадровий голод, погана митна інфраструктура тощо. Як наслідок проведення соціологічних зрізів показують Держмитслужбу серед інституцій з низькою оцінкою роботи, задовільними або ж негативними оцінками з боку суб'єктів ЗЕД, громадян як споживачів державних послуг.

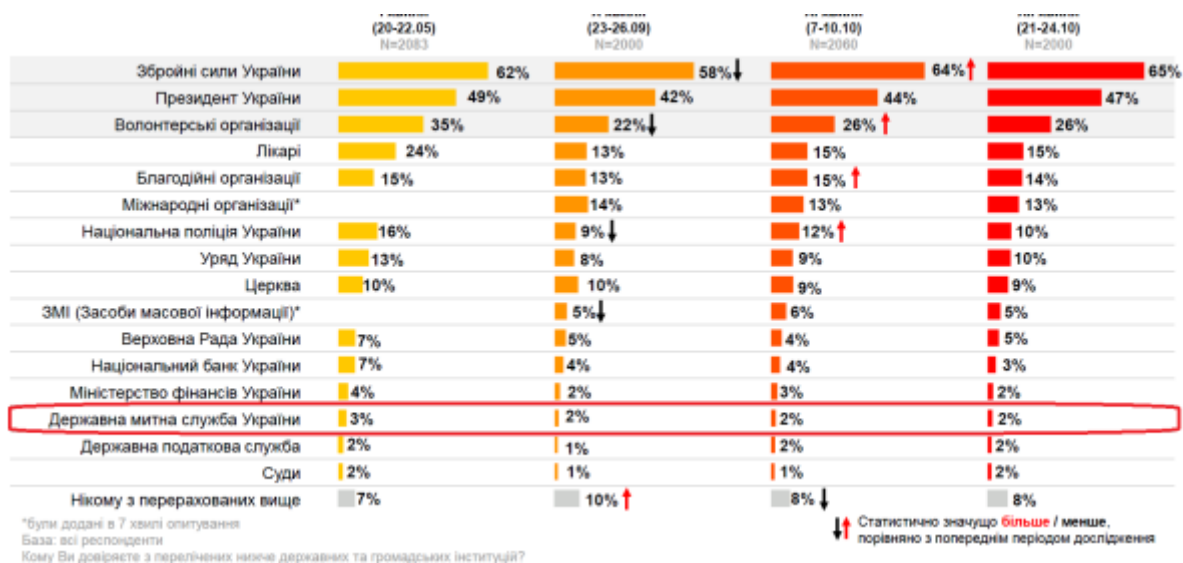

Рис. 2.1. Довіра до Держмитслужби України в умовах війни у порівнянні з іншими державними інституціями

Джерело: [18].

Такі індикатори як «довіра» до митних органів мають дещо суб'єктивний характер, однак і такі показники мають братись до уваги в частині напрацювання стратегій чи концепцій реформування митної сфери в Україні.

Разом з тим, в умовах війни є ряд показників роботи митних органів, які мають позитивні характеристики. Наприклад, результативні показники, що ілюструють динаміку митного оформлення під час воєнного стану в Україні наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Індикатори, що характеризують динаміку митного оформлення під час війни в Україні

Показники митного оформлення	2022	2023
Обсяг товарів, оформлених в умовах воєнного стану, млрд грн	21,5	24,5
Середня тривалість митного оформлення, днів	7	5
Кількість митних декларацій, оформлених в умовах воєнного стану, млн	1,5	1,8
Відсоток митного оформлення в умовах воєнного стану, %	95	98

Джерело: [15]

Як видно з поданих результатів в табл. 2.1, у 2023 році маємо можливість спостерігати динаміку зростання ключових показників митного оформлення - і обсяг товарів, оформлених в умовах воєнного стану (зростання +15%), і середня часова тривалість митного оформлення (зменшення на -28%), позитивне зростання кількості митних декларацій, які оформлені в звітних періодах (зростання +20%), питова вага митного оформлення (зростання + 3%).

Таким чином, можемо констатувати, що в 2023 році митні інституції здійснили надзусилля в сфері митного оформлення, що дозволило зробити безперебійне переміщення товарів, транспортних засобів, зброї, гуманітарних вантажів через митний кордон України.

Цікавими, наша думку, є дослідження проблематики переміщення через митний кордон України громадянами, які проводять громадські організації, незалежні аналітичні центри тощо. Періодично такі дослідження проводить громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», зокрема в рамках проєкту «Підтримка громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та

співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США) [24].

В рамках такого дослідження «протягом вересня 2022 року – вересня 2023 року було проведено 7 хвиль опитування громадян, які перетинали кордон на в'їзд до України. Загалом опитано 848 респондентів із 6-ти регіонів України, із них 127 у серпні – вересні 2023 року, які протягом місяця до проведення опитування перетинали державний кордон на в'їзд в Україну. Опитування були проведені у Вінниці - 15 (12%), Луцьку - 35 (28%), Ужгороді - 26 (21%), Чернігові – 10 (8%), Кропивницькому - 30 (24%) та Києві – 11 (9%). Пасажири, які взяли участь в опитуванні, перетинали такі пункти пропуску: Краківець, Устилуг, Чоп, Шегині, Ягодин, Рава-Руська, Лужанка, Убля, Вишне-Немецьке, Грушів, Угринів, Солотвино, Косино, Перемишль, Могилів-Подільський та інші. Найбільша частка, а саме 22% опитаних у серпні - вересні 2023 року, перетинала, кордон на КПП «Краківець - Корчова»; 17% респондентів перетинали кордон на КПП «Рава-Руська – Хребенне». Також іще 13% перетинали кордон на КПП «Шегині – Медика». Значно менше опитаних (від 9% до 4%) перетинали кордон на інших КПП» [24].

Відповідно протягом проведених хвиль соціологічного опитування найбільше громадян-респондентів здійснювали перетин кордону на в'їзд до України на особистому авто та туристичному автобусі.

Рис. 2.2. Спосіб переміщення через кордон України, % опитаних
Джерело: [24].

В динаміці в структурі респондентів із вересня 2022 року по серпень 2023 року спостерігались певні відхилення, зокрема збільшилась частка тих, хто перетинав митний кордон України туристичним автобусом та відповідно зменшилася питома вага тих, хто перетинав митний кордон особистим авто.

Питома вага опитаних громадян, які перетинали кордон держави пішки, фактично не зазнала суттєвих змін.

Окремим аспектом соціологічного дослідження стало вивчення часових характеристик при перетині митного кордону, при чому із сторони України та з іноземної сторони. Характерним вислідом дослідження стало те, що громадяни при перетині кордону більше затрачають часу саме з іноземної сторони.

Рис. 2.3. Середні та максимальні часові індикатори перебування в пунктах пропуску на кордоні громадян в серпні 2023 року, хвилин

Джерело: [24].

Максимальний діапазон перебування перед пунктом пропуску з української чи іноземної сторони складає від 480 до 600 хвилин, що вважається за європейськими стандартами вкрай великими часовими параметрами.

Виходом з цієї ситуації може стати відкритт нових пунктів пропуску на переходах з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією, Молдовою. Саме на ці країни припадає лівова частина перетинів митного кордону, адже з початком повномасштабної війни кордон з білоруссю та росією зачинений.

Ще одним варіантом виходу із ситуації щодо обслуговування громадян при перетині кордону – це забезпечення митних органів України новітніми сканерами та іншим технічним оснащенням для здійснення митного контролю. В такому випадку

час для здійснення контрольних митних формальностей зменшиться за рахунок пришвидшення проведення митних процедур.

Потрібно також відзначити, що на всіх точках проведення соціологічного дослідження в серпні 2023 року спостерігався достатній ріст часу перебування на кордоні, і це без врахування часових простоїв в листопаді-грудні, що було пов'язано з економічними блокуванням державного кордону польськими перевізниками та фермерами.

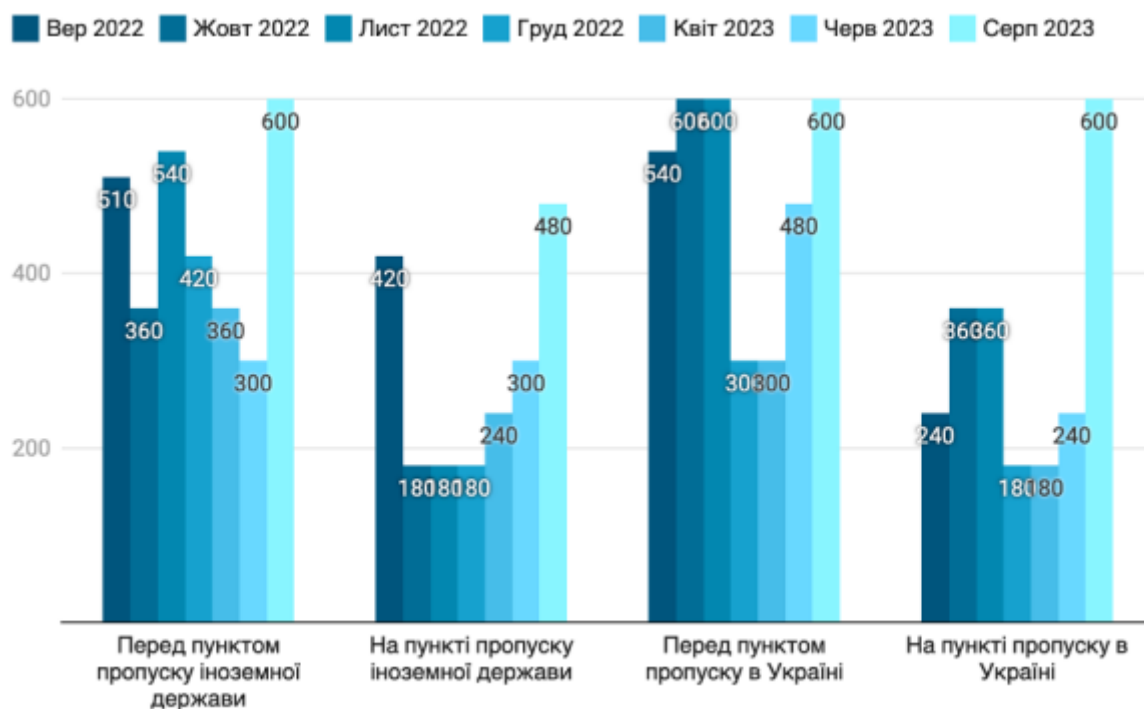

Рис. 2.4. Порівняльні часові характеристики перебування на кордоні громадян у вересні 2022 р. - серпні 2023 року, хвилин

Джерело: [24].

Таким чином, громадяни України організовуючи перетин митного кордону, в середньому витрачали 3-4 години на початкових етапах дослідження і аж до середнього показника в 7,5 години в серпні 2023р.

Надмірні простої в чергах на кордоні, часті затримки абсолютно не сприяють в розвитку міжнародної торгівлі українських громадян та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а тому удосконалення роботи митних та прикордонних органів на українських пунктах пропуску виглядає вкрай актуальною проблемою.

Рис. 2.5. Контрольні заходи, що проводились при перетині кордону громадянами в 2023 році, відсоток від опитаних

Джерело: [24].

В середньому 60% опитаних засвідчили, що представник прикордонної служби до них підходив і брав для контролю закордонний паспорт. Разом з тим, від 14 до 19 відсотків респондентів засвідчили, що до них був застосований контроль з використанням службових собак, а від 1 до 4 відсотків громадян змушені були пройти особливу форму митного контролю – особистий догляд. Аналогічний показник, але зі сторони іноземного пункту пропуску склав не більше, ніж 5 відсотків.

Потрібно наголосити, що «основною проблемою під час перетину кордону для більшості респондентів (77%) стала наявність черг. Ця проблема лідирує протягом усіх хвиль опитування. Другою за значимістю проблемою зазначено повільну роботу працівників на пунктах пропуску (45%), що пов'язано з основною проблемою. Ця тенденція спостерігається з вересня 2022 року по серпень 2023 року. Інші недоліки роботи пунктів пропуску були пов'язані з побутовими умовами перебування, як-от: відсутність туалету або місця для прийому їжі. Про це зазначили

27% та 35% опитаних відповідно. 16% опитаних вказали на відсутність або низьку якість українського мобільного зв'язку. Наявність проблем із забезпеченням місць для споживання їжі, туалетів та низька якість мобільного зв'язку свідчать про необхідність поліпшення інфраструктури та комунікаційних послуг на кордоні для забезпечення комфорту та безпеки пасажирів. Також не можна оминати того, що аж 9% респондентів у серпні все ж таки вказують на вимоги неправомірної вигоди, тобто хабаря. Наявність вимог неправомірної вигоди (хабаря) напряду вказує на проблему корупції на кордоні» [24].

Рис. 2.6. Основні проблеми переміщення громадян через митний кордон в 2023 році, відсоток від опитаних

Джерело: [24].

На нашу думку, представлені проблемні аспекти та результати соціологічного зрізу, який був проведений громадською організацією показав схвальні відгуки щодо діяльності митних органів в зоні діяльності митних пунктів пропуску. Максимальних п'ять балів поставили тридцять два відсотки респондентів, оцінку чорити – майже третина опитаних, а саме тридцять чотири відсотки.

Ще двадцять шість відсотків громадян, що перетинали митний кордон поставили оцінку три і лише сім відсотків опитаних оцінили роботи митних органів в 2023 році як незадовільну, поставивши оцінку два.

Ілюстрація оцінювання роботи митних органів в динаміці в 2022-2023 роках представлена на рисунку.

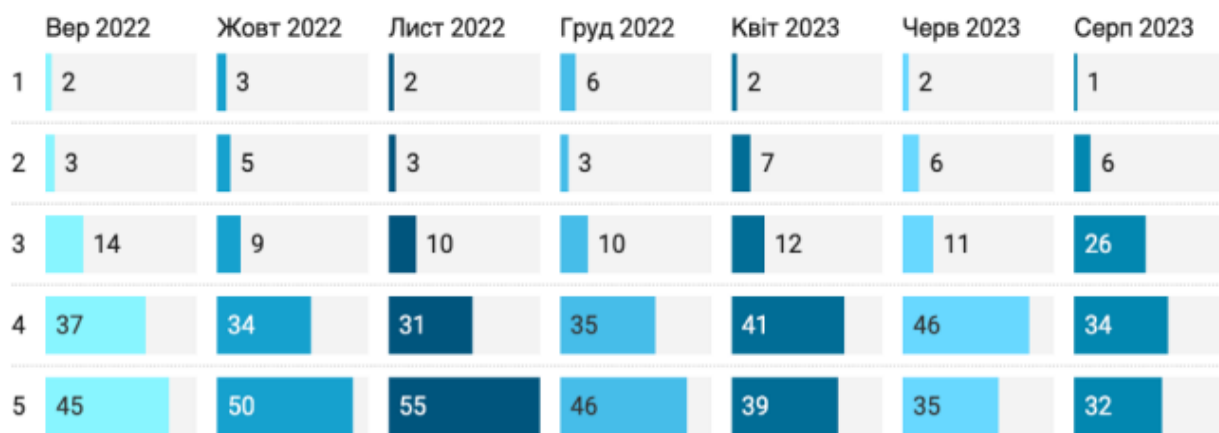

Рис. 2.7. Динаміка оцінювання роботи ДМСУ при перетині митного кордону громадянами, відсоток від опитаних

Джерело: [24].

За результатами дослідження проблематики функціонування пунктів пропуску через митний кордон України та перетину такого кордону громадянами можна окреслити деякі проміжні висновки:

- 1) в умовах подальшого розбалансування системи митних переходів в Україні, коли значне навантаження припало на пункти пропуску в Західній Україні, особливо важливим видається розбудова нових митних переходів, що дозволить збільшити пропуску спроможність діючих пунктів пропуску;
- 2) з метою пришвидшення пропуску громадян через митний кордон важливим є збільшення кількості пунктів пропуску, де збійснюються спільний митний контроль з боку української сторони та із залучення митників країни-сусіда (такий самий підхід варто застосувати для уникнення дублювань функцій митного і прикордонного контролю);
- 3) доцільним є розширення практичних контурів застосування системи Є-Черга, а також акцентований підхід на диференціація окремих категорій громадян та суб'єктів ЗЕД, які перетинають кордон (виділення Є-Черги для громадян-туристів, окремо для волонтерів та тих, хто переміщує гуманітарні вантажі, окремо для сільськогосподарських перевезень, порожніх транспортних засобів).

2.2. Аналіз функціонування двоканальної системи митного контролю і оформлення товарів

В Україні механізм двоканальної системи митного контролю і оформлення функціонує для громадян більше 20 років, адже вперше він був регламентований Держмитслужбою відаовідним наказом в 2001 році. Такий спрощений механізм застосовується у чіткій взаємодії з прикордонною службою України і регламентує як порядок в'їзду громадян на митну територію України, так порядок виїзду за її межі з відповідним обладнанням «зеленого» та «червоного» коридорів.

Схематично «зелений» коридор представляє собою визначену на території пункту пропуску, наприклад аеропорту (приміщення аеропорту) відповідну смугу руху, де митний контроль і оформлення здійснюється за спрощеним уніфікованим порядком для громадян, що переміщують через митний кордон України товари, предмети, які не підлягають обов'язковому письмовому декларуванню або справлянню митних платежів і на переміщення яких через державний або митний кордон України не встановлено заборон чи обмежень.

Водночас «червоний» коридор є відповідною смугою руху, на якій процедури митного контролю і митного оформлення здійснюються стосовно переміщуваних громадянами через митний кордон України товарів чи предметів, що підлягають обов'язковому декларуванню, у тому числі й тих, що підлягають сплати належних митних платежів та на переміщення яких через митний кордон України встановлено відповідні заборони чи обмеження.

Характерною особливістю використання зелених/червоних коридорів при переміщенні через кордон держави є застосування особливої форми митного декларування, що полягає в митному оформленні через вчинення певних дій. Так зокрема, перед входом до зазначених коридорів митна та прикордонна служби розміщують інформаційні стенди з відповідною інформацією про митні правила для громадян. Ознайомившись з такою інформацією, громадянин приймає рішення і вчиняє певні юридичні дії - обирає проходження митного контролю за спрощеним

порядком та усним спрощеним декларуванням предметів («зеленим» коридором) або з обов'язковим письмовим декларуванням («червоним» коридором).

Потрібно зазначити, що із зростанням рівня інформованості громадян (зокрема через активне представлення необхідної інформації на сайтах прикордонної та митної служби) про чинні у державі митні правила у багато разів зменшуються випадки вчинення митних деліктів та відповідно заведення справ про порушення митних правил, пов'язаних із приховуванням від митного контролю та недекларуванням (як усним, так і письмовим) громадянами товарів, предметів та валютних цінностей.

Самі процедури переміщення через митний кордон держави чітко документуються (додатки В,Г), а у випадку переміщення громадянами транспортних засобів формується інформативний звіт про пропуск таких авто.

Таблиця 2.2

Звіт про пропущені транспортні засоби, що прослідували на в'їзд (виїзд) в Україну (з України) по смузі руху „червоний коридор”

№ з/п	НА ВИЇЗД		НА В'ЇЗД	
	№ талону	Реєстраційний номер т/з та причепа	№ талону	Реєстраційний номер т/з та причепа
1.	XXX 777777	AO7777BX/AO2222CA	XXX 666666	AO7777BX/AO2222CA
2.				

Джерело: Технологічна схема пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів через державний кордон

Якщо говорити про процедурні аспекти митного оформлення і контролю, то зона митного контролю встановлюється безпосередньо на смугах руху автомобільного транспорту, в залах митного огляду, складах митниці, боксах поглибленого огляду, інших приміщеннях, магазині безмитної торгівлі та відповідним чином позначена інформаційними табличками.

При чьому, під такою формою митного контролю розуміють сукупність спеціальних заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм

Митного кодексу України, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку.

Під процедури митному контролю підпадають усі товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України громадянами. «Митний контроль автомобільних транспортних засобів і товарів здійснюється виключно митними органами відповідно до законодавства, вибірково, у формах та обсязі, що визначені на підставі результатів застосування системи управління ризиками. Не допускаються визначення форм та обсягів митного контролю іншими органами державної влади, а також участь їх посадових осіб у здійсненні митного контролю» [33].

При цьому процедури митного контролю передбачають виконання митними органами мінімуму митних формальностей, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи. «У відповідних випадках товари, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту), можуть підлягати фітосанітарному, ветеринарно-санітарному контролю, державному контролю за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин та перевірі рівня іонізуючого випромінювання, що проводяться згідно із законодавством України. Вичерпний перелік товарів (з описом та кодом згідно з УКТ ЗЕД), які в разі ввезення на митну територію України (у тому числі з метою транзиту) підлягають заходам офіційного контролю, затверджується Кабінетом Міністрів України» [33].

Проаналізуємо особливості проходження червоного/зеленого коридорів на прикладі одного із структурних підрозділів Держмитслужби – Волинської митниці.

В Умовах правового режиму воєнного стану та з початком повномасштабної війни з росією в 2022 році саме на митні пости Західної України припала лівова частина усіх переміщень через митний кордон України громадянами.

Одними із важливих параметрів, які характеризують ефективність функціонування механізму спрощеного митного контролю і митного оформлення

за допомогою зеленого / червоного коридорів – це кількість пропущених транспортних засобів та дотримання часових параметрів перебування в пунктах пропуску.

Наприклад, за січень–грудень 2023 року через митні пункти пропуску для автомобільного сполучення, що розташовані в зоні діяльності Волинської митниці було пропущено 565,895 тисячі транспортних засобів, які слідували по смугах руху «червоний коридор». Характерно, що це на 13,852 тисячі транспортних засобів або 2,5% більше, ніж за аналогічний період у 2022 році. Середній час оформлення транспортного засобу в порівнянні із 2022 роком зменшився на 38 хв і становить 87 хв.

Таблиця 2.3

Аналіз дотримання часових нормативів в пунктах пропуску Волинської митниці по смузі руху «червоний коридор»

	Смуга руху «червоний коридор»					
	К-сть ТЗ			Середній час перебування в ЗМК		
Місяць року	2023	2022	Різниця (2023-2022)	2023	2022	Різниця (2023-2022)
Січень	47 268	47268	0	108	150	-42
Лютий	47 697	34660	-23465	106	69	37
Березень	56537	20352	36185	68	62	6
Квітень	50981	39477	11504	74	177	-103
Травень	42776	43221	-445	94	135	-41
Червень	53 031	71430	18399	90	153	-63
Липень	51 401	44173	7228	90	179	-89
Серпень	53 748	45968	7780	104	131	-27
Вересень	56022	46531	-488	83	86	-3
Жовтень	52053	56510	- 4457	119	85	34
Листопад	26731	53494	-26763	90	128	-38
Грудень	27659	48959	-21300	119	135	-16
Разом	565 895	552043	13 852	1 год 27хв	2 год. 05хв.	-38 хв.

Джерело: [32].

Абсолютно інша ситуація із дотриманням часових параметрів в рамках перетину митного кордону по «зеленому» коридору. Так, за січень – грудень 2023 через пункти пропуску для автомобільного сполучення, що розташовані в зоні діяльності Волинської митниці було загалом пропущено 287,591 тисяч

транспортних засобів, які відповідно слідували по смугах руху «зелений коридор». Середній час оформлення таких транспортних засобів становив - 1 хв 25 сек.

Таблиця 2.4

Аналіз дотримання часових нормативів в пунктах пропуску Волинської митниці по смузі руху «зелений коридор»

	Смуга руху «зелений коридор»					
	К-сть ТЗ			Середній час перебування в ЗМК		
Місяць року	2023	2022	Різниця	2023	2022	Різниця
Січень	24 821	38170	-13 349	89	38	51сек.
Лютий	22 281	37802	-15 521	88	22	66 сек.
Березень	26 559	45221	-18 662	85	11	74 сек
Квітень	26605	39477	-12 872	88	21	67 сек
Травень	28055	42779	-14724	147	48	99 сек.
Червень	28992	40795	-11803	94	69	25 сек.
Липень	30636	29853	783	78	92	-14 сек
Серпень	31897	28833	3064	84	90	- 6 сек.
Вересень	24279	24497	-218	16	29	-13сек.
Жовтень	23680	28335	-4655	16	85	-69сек.
Листопад	19924	25919	-5 995	14	688	-674сек.
Грудень	19757	25978	- 6 221	15	127.	-112сек
Разом	287 591	404 411	-116 820	1 хв. 25сек	1хв. 30 сек.	-5 сек.

Джерело: [32].

При переміщенні товарів через митний кордон громадянами часто для пошуку заборонених предметів та речей застосовують кінологічні команди, які в останні роки показали свою ефективність щодо виявлення громадян, що порушують митні правила перетину кордону. Зокрема, Волинська митниця Держмитслужби в своїй штатній чисельності налічує 11 кінологічних команд. Усі кінологічні команди пройшли курс спеціальної підготовки на пошук наркотичних засобів.

Разом з тим, 6 кінологічних команд мають подвійну спеціалізацію, зокрема :

- 2 кінологічних команди - пройшли курс спеціальної підготовки на пошук тютюнових виробів та наркотичних засобів;
- 2 кінологічних команди - пройшли курс спеціальної підготовки на пошук наркотичних засобів та зброї;

- 2 кінологічних команди - пройшли курс спеціальної підготовки на пошук наркотичних засобів і бурштину.

Проведений нами аналіз за 2023 рік, показав, що кількість фактів виявлення кінологічними командами Волинської митниці Держмитслужби за звітний період зросла:

- наркотичних засобів: 61 факт (за аналогічний період 2022 року – 59 фактів);
- тютюнових виробів: 5 фактів (за аналогічний період 2022 року – 4 факти);
- зброї: 5 фактів (за аналогічний період 2022 року – факти виявлення відсутні).

Таким чином, не зважаючи на спрощені підходи до митного контролю та митного оформлення громадян, що переміщують товари та предмети через митний кордон держави, в умовах війни контроль за переміщенням заборонених речей повинен бути, особливо якщо мова йде про виявлення зброї, вибухових речовин, компонентів для їх виготовлення тощо.

РОЗДІЛ 3

ЄВРОПЕЙСЬКІ ВЕКТОРИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУР ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН ТОВАРІВ ГРОМАДЯНАМИ

Характерною особливістю європейської практики здійснення митного контролю і митного оформлення щодо громадян, які переміщують товари через митний кордон ЄС – це зважений підхід як щодо прикордонного контролю так і щодо митного.

Для прикладу з 10 листопада 2024 року запрацює нова система в'їзду/виїзду Європейського Союзу (EES). «Запуск EES спочатку було заплановано на 2022 рік, але його запровадження зазнало кількох невдач через проблеми з ІТ та затримки встановлення необхідних автоматичних пунктів перетину кордону на всіх міжнародних сухопутних, морських і повітряних кордонах Шенгенської зони. Затримка впровадження EES також призвела до затримки іншого важливого проекту, ETIAS, через його послідовний характер. Хоча точна дата не була названа, ЄС раніше це вказував ETIAS через п'ять-шість місяців після впровадження ЄСВ. Може бути період впровадження, коли вона поступово вводиться разом із системою входу/виходу.

Це EES це автоматизована ІТ-система, яка змінює спосіб реєстрації громадян країн, які не входять до ЄС, під час поїздок до європейських країн на короткий термін. Ця система створена для підвищення безпеки, спрощення прикордонних процесів і збору точних даних про пересування мандрівників через зовнішні кордони ЄС. За допомогою такого підходу ЄС хоче зробити перетин кордону безпечнішим і ефективнішим. Перевагою для мандрівників є те, що паспортний контроль буде швидшим і ефективнішим, оскільки в паспорті не буде ставитися більше штампів.

Система впроваджується в багатьох країнах Європи, зокрема в Австрії, Бельгії, Болгарії, Хорватії, Кіпрі, Чехії, Данії, Естонії, Фінляндії, Франції, Німеччині, Греції, Угорщині, Ісландії, Італії, Латвії, Ліхтенштейні, Литві,

Люксембурзі, Мальта, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Іспанія, Швеція та Швейцарія.

EES поширюється на всіх громадян країн Європи, які подорожують до європейських країн на короткий термін (візити до 90 днів протягом 180-денного періоду). І тому також буде застосовуватися до британських громадян. Ця тривалість перебування розраховується для всіх європейських країн-учасниць. Як мандрівники, яким потрібна короткострокова віза (шенгенська віза), так і ті, хто може подорожувати без візи, повинні зареєструватися в ЄСВ» [34].

Acquis Європейського Союзу включає значну кількість правових положень, які зобов'язують митні органи та інші відповідні органи здійснювати контроль на зовнішніх кордонах ЄС по відношенню до громадян.

Такий контроль є ключовим для забезпечення дотримання багатьох різних вимог, закріплених у законодавстві Європейського Союзу, і сприяє безпеці та захищеності Європейського Союзу та його громадян. Відповідно до статей 134 і 267 Митного кодексу Союзу (УСС) «заборони або обмеження можуть бути накладені на імпорт, експорт або товари в дорозі, якщо вони виправдані з причин:

- суспільної моралі, публічної політики або громадської безпеки,
- захисту здоров'я і життя людей, тварин або рослин,
- захисту навколишнього середовища,
- захисту національних скарбів, що володіють художніми, історична або археологічна цінність
- та захист промислової та комерційної власності, включаючи контроль за прекурсорами наркотиків, товарами, що порушують певні права інтелектуальної власності, та грошовими коштами» [35].

З моменту прийняття концепції «інтегрованої системи управління зовнішніми кордонами» Європейською радою Лаекен у 2001 році, низка програмних документів привернула увагу до необхідності посилення міжвідомчого співробітництва між прикордонними і митними органами на зовнішніх кордонах ЄС. Митний кодекс Співтовариства встановив низку систем, спрямованих на посилення вимог безпеки при переміщенні товарів через міжнародні кордони.

Незважаючи на широкий розвиток єдиних стандартів в управлінні зовнішніми кордонами ЄС, форми та масштаби співробітництва між митницею та прикордонними службами були залишені окремим державам-членам ЄС. Як наслідок, форми та масштаби співпраці сильно відрізняються, оскільки деякі країни або мають дуже широке та суттєве співробітництво, або навіть об'єднані інституції (як у Великій Британії), тоді як в інших відносини між двома відомствами характеризуються глибоким розколом, конкуренцією та браком комунікації.

Рамки митного співробітництва до теперішнього часу не визначили єдиного органу для координації управління Митним союзом, як це робить, наприклад, Frontex для управління кордонами. Frontex відповідає за координацію оперативного співробітництва між державами-членами у сфері управління зовнішніми кордонами.

Особлива увага в перетині кордонів ЄС громадянами інших країн приділяється технічним засобам митного контролю. Так, у плані дій на 2020 рік «Вихід Митного союзу на новий рівень» визнається важливість надійних систем митного контролю. У Багаторічних фінансових рамках на 2021-2027 роки Європейська комісія запровадила Інтегрований фонд управління кордонами, частиною якого є Інструмент обладнання для митного контролю (CCEI), для підтримки держав-членів у придбанні останніх досягнень у технологіях митного контролю.

Наголошується на важливості контролю онлайн-торгівлі, відсутності стандартизації в тестуванні, послугах з технічного обслуговування та заходах сталого розвитку, а також усуваються потенційні вразливості в кібербезпеці. Крім того, такі технології, як рентгенівська дифракція, нейтронно-індукована гамма-спектроскопія та технологія електронного носа (e-nose), досліджуються на предмет їх практичності та ефективності в митних операціях. Важливими є розробка стандартизованих протоколів тестування для технологій виявлення користувачького контролю та спеціальних стандартів кібербезпеки на митниці, підтримка обміну даними про безпеку та навчальних даних для забезпечення розвитку можливостей штучного інтелекту, і, нарешті, сприяння включенню вимог сталого розвитку в процедури митних закупівель.

У цьому контексті постійний моніторинг та оцінка можливостей обладнання митного контролю мають важливе значення для використання митними адміністраціями новітніх технологій, оптимізації операцій та посилення контролю. ССЕР спрямований на допомогу державам-членам у придбанні, обслуговуванні та модернізації обладнання до найсучаснішого рівня як для ВСП, так і для митних лабораторій. ССЕР має на меті сприяти гармонізації показників у Митному союзі.

З цією метою Європейська комісія планує значно посилити оновлення митного контролю, інвестувавши приблизно 1 млрд євро на період 2021–2027 років. В даний час митні органи мають великий спектр обов'язків з нагляду та контролю за товарами, що ввозяться на територію Митного союзу ЄС. У той час як митні органи держав-членів Європейського Союзу мають спільний набір законодавчих актів, політик, керівних принципів та цілей, кожна держава-член та кожен пункт пропуску через кордон або митну лабораторію можуть мати різний рівень цифровізації процесів, автоматизації митного контролю, доступності персоналу та можливостей наявного обладнання. Такі відмінності можуть залежати від конкретних умов у пункті пропуску або роботи митних лабораторій, або від інших специфічних організаційних та функціональних аспектів. У зв'язку з цим Європейська комісія сприяє цифровізації митних органів по всьому ЄС з метою досягнення подальшого рівного рівня пропускної спроможності. Цей процес потребує аналізу в контексті розширення та гармонізації єдиного ринку та викликів, пов'язаних з переміщенням товарів на митній території ЄС, особливо коли вони імпортуються з-за меж ЄС, вивозяться з ЄС, переміщуються, зберігаються або переробляються під митним контролем.

Основною рушійною силою перевірки безпеки при перетині митного кордону є зростання занепокоєння щодо безпеки в усьому світі. «Зростання підживлюється зростанням випадків злочинної діяльності, що вимагає попередніх перевірок та перевірок у громадських місцях, таких як пункти пропуску, торгові центри, аеропорти, залізничні вокзали та інші. Ескалація загрози терористичних атак на громадську та критично важливу інфраструктуру зробила перевірку безпеки життєво важливою в усіх секторах, включаючи аеропорти, прикордонні пункти та

урядові організації. Крім того, у приватному секторі зростають вимоги до перевірки безпеки. Очікується, що технологічні досягнення в галузі перевірки безпеки міст, такі як інтеграція біометричних систем, штучного інтелекту та технологій машинного навчання, сприятимуть подальшому зростанню ринку. Ключовими гравцями є великі компанії з сильним впливом на ринок, такі як Smiths Detection Group Ltd (Великобританія), Leidos (США), Nuctech Company Limited (Китай), OSI Systems (Rapiscan) (США), 3DX-Ray Ltd (Великобританія), Teledyne ICM SA (Бельгія), Airbus Defence and Space (Німеччина), Bruker Corporation (США), Thales Group, GmbH (Німеччина), Termofisher (США)» [39].

У рамках досліджень технологій митного контролю, які розуміються як обладнання, яке в першу чергу призначене для здійснення митного контролю, як визначено в ССЕІ21 та нормативних актах УСС. Технології виявлення повинні бути розгорнуті як частина архітектури виявлення на основі ризиків для оптимальної ефективності та результативності. Це пов'язано з тим, що застосуванню такого обладнання фактично піддається лише відносно невелика кількість партій. Технічні засоби митного контролю використовується при виявленні аномалій в об'єктах, що перевіряються, які можуть становити ризик/загрозу. Однак для виконання мети кожного рівня виявлення використовуються різні технології. Технології, засновані на спектрометрії та спектроскопії, використовуються для визначення, чи підтверджує виявлена аномалія наявність загрози.

«Під технологіями митного контролю маються на увазі технічне обладнання та машини, такі як рентгенівське або гамма-візуалізаційне обладнання, які дозволяють проводити інспекцію без необхідності відкривати вектор, що перевіряється, та/або розвантажувати вантаж для розпізнавання об'єктів, ідентифікації матеріалів та виявлення загроз. Найбільш поширеними технологіями в цій категорії є сканери - системи, які забезпечують зображення різних об'єктів і матеріалів за допомогою випромінювання радіації. Сканери, які використовуються митними адміністраціями ЄС, засновані на технології передачі X-ray або зворотного розсіювання X-ray²². Крім сканерів, в цій категорії були розглянуті і інші види обладнання, призначені для різного застосування неінтрузивних перевірок. Це

стосується апаратури для виявлення об'єктів на людині. Коли об'єкти, які потрібно виявити, приховані на тілі, використовуються методи неіонізуючого та/або мінімізуючого іонізуючого випромінювання, такі як міліметрова хвиля та терагерцова хвиля. Ці системи використовуються для перевірки людей на наявність прихованої зброї та інших загроз контрабанди. Крім того, розгортання таких технологічних додатків відбувається за умови суворого дотримання радіаційної безпеки та інших вимог безпеки та конфіденційності. Детекція РН відноситься до обладнання, призначеного для виявлення та вимірювання присутності іонізуючого випромінювання та ідентифікації радіоактивних та ядерних матеріалів. Ці технології використовуються на різних пунктах прикордонного контролю для виявлення та кількісної оцінки джерел радіації» [42].

Застосування таких технічних засобів митного контролю при перетині товарів та предметів громадянами показали свою результативність, а тому можемо стверджувати, що в українській митній практиці застосування такого обладнання є виправданими діями, що в короткій перспективі дасть результат.

ВИСНОВКИ

Внаслідок вивчення та дослідження проблематики проведення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України громадянами зробимо наступні узагальнення та висновки.

Основним документом в Україні, що регламентує порядок перетину громадян через митний кордон є Митний кодекс України. Відповідно до цього нормативного акту громадяни за умови дотримання його вимог можуть переміщувати через митний кордон України будь-які товари, крім тих, що заборонені до ввезення в Україну (у тому числі з метою транзиту) та вивезення з України. При цьому громадянам, які в'їжджають на територію України або виїжджають з неї засобами автомобільного та залізничного транспорту, а також транспортними засобами особистого користування, дозволяється здійснювати декларування товарів, що переміщуються ними через митний кордон України, не залишаючи цих транспортних засобів.

Митне оформлення товарів та інших предметів, що вивозяться за межі митної території України громадянами, може здійснюватися у будь-якому митному органі на всій митній території України. З початком широкомасштабної війни росії в Україні основний потік громадян, що перетинали митний кордон був у напрямку митних постів Західної України, адже всі митні переходи на півночі та сході України були зачинені або переюували в стані простою.

Є певні специфічні особливості справляння митних платежів при перетині митного кордону громадянами. Так, якщо громадянин був відсутній в Україні менше ніж 24 години або ввозить в Україну товари (крім підакцизних товарів та особистих речей) частіше одного разу протягом 72 годин і сумарна фактурна вартість таких товарів не перевищує еквівалент 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, через інші (не авіаційні) пункти пропуску через державний кордон України – базою оподаткування є частина сумарної фактурної вартості таких товарів, що перевищує еквівалент 50 євро, з урахуванням мита, що підлягає сплаті.

Крім цього, в дослідженні була увага прикута до практики застосування двоканальної системи перетину кордону громадянами, яка передбачає

використання червоного та зеленого коридорів. За результатами аналізу даних по Волинській митниці можемо спостерігати позитивну динаміку пришвидшення пропуску транспортних засобів в цих коридорах.

В умовах війни доступ до відкритих даних щодо статистики переміщення громадян через митний кордон є дуже обмежений, або закритий взагалі. Зважаючи на це, ми проаналізували дослідження, які були проведені неурядовими громадськими організаціями саме в частині цієї проблематики. Так ось, були виявлені значні проблеми в організації роботи пунктів пропуску, що паралельно супроводжувались із частими простоями на кордонах. Як наслідок, середній час очікування в зоні митного контролю, а також до і після виїзду з неї в 2023 році складав більше 7 годин.

Вважаємо, що існуючі проблеми функціонування пунктів пропуску на українському кордоні можна вирішити в тому числі за допомогою імплементації європейських підходів. Адже в умовах євроінтеграційних процесів підвищується значущість гармонізації, уніфікації та ефективної організації митних процедур та формальностей, пов'язаних зі здійсненням митного контролю та митного оформлення товарів, предметів та транспортних засобів, що мають місце при перетині митного кордону громадянами.

Провідні європейські країни в контексті митної раформи-2023 приділяють значну увагу формуванню належної системи митного контролю та митного оформлення, мають значні напрацювання в цій сфері, які представляють особливий інтерес для подальшої адаптації в митних систем країн, що не входять в ЄС, що сприятиме захисту фінансових і зовнішньоекономічних інтересів таких держав.

До таких ключових векторів відносять:

- подальший розвиток митних органів з використанням стратегічного підходу (в Україні така Стратегія прийнята і виконується до 2030 року);
- запровадження сучасних діджитал-технологій та розвиток митної інфраструктури, зокрема розбудова нових митних постів;
- покращення інформаційно-аналітичної роботи митних органів, що базується на швидкому та ефективному обміні даних та співпраці з

іншими національними та міжнародними контролюючими органами ЄС;

- запровадження та практичне використання ефективної системи митного пост-аудиту;
- подальша гармонізація та уніфікація митного законодавства в сфері контролю з нормативними актами європейських країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552.
2. Державна митна служба України : офіційний сайт. Товари щодо дії яких обмежено та заборонено. URL: <http://surl.li/thzkr>
3. Сучасна митна енциклопедія / за заг. ред. Д.В. Приймаценка, В.В. Ченцова. Дніпро : УМСФ, 2024. 620 с. (Серія : «Митна політика»).
4. Герчаківський С. Д., Сідляр В. В. Ухилення від оподаткування малого і середнього бізнесу: особливості схем в ЄС та проєкція на Україну. *Фінанси України*. 2024. №4. С. 109-126. <https://doi.org/10.33763/finukr2024.04.109>
5. Герчаківський С. Д. Митна справа. Навчальний посібник. Тернопіль: Вектор, 2020. 316 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/45653>
6. Герчаківський С. Д. Митне адміністрування. Навчально-метод. посібник. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ЗУНУ», 2020. 352 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/45654>
7. Герчаківський С. Д., Сідляр В. В. Фіскальне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Навчальний посібник. Тернопіль: Вектор, 2020. 280 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/45652>
8. Герчаківський С.Д. Антикризове податково-митне регулювання в контексті протидії поширенню COVID-19 в Україні. *Збірник наукових праць «Економічний аналіз»*. 2022. №3. С. 140-147. <http://dx.doi.org/10.35774/econa2022.03.140>
9. Сидорович О. Ю., Герчаківський С.Д. Інформаційне забезпечення митної справи України в контексті цифрової стратегії розвитку суспільства. *Світ фінансів*. 2021. Випуск 1. С.210-226.
10. Сідляр В. В., Валігура В. А. Проблеми адміністрування митних платежів через призму фіскальних загроз. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/102.pdf

11. Степаненко С. В. Напрями удосконалення митного контролю та переміщення товарів через митний кордон України. *Актуальні проблеми політики*. 2023. Вип. 71. С.49-54.
12. Степаненко С. В. Правове регулювання митного режиму переміщення товарів через кордон України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2023. Випуск 1 (48). С. 67-71.
13. Сучасні виклики забезпечення митної безпеки в Україні»: монографія; за ред. д. е. н., професора А.І. Крисоватого. Тернопіль: Університетська думка, 2020. 414 с.
14. Про затвердження Порядку митного контролю та митного оформлення предметів, що переміщуються громадянами авіаційним транспортом, із застосуванням двоканальної системи («зелений» та «червоний» коридори): Наказ ДМСУ від 16.08.2001 р. № 561. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0775-01>
15. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/>
16. Правила ввезення на митну територію України домашніх тварин / Державна служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. URL: <https://dpss.gov.ua/mizhnarodne-spivrobitnictv/veterinariya-ta-bezpechnist/vimogi-do-nekomercijnogo-peremishchennya-tvarin>
17. Єдиний державний інформаційний вебпортал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». URL: <https://cabinet.customs.gov.ua/textdoc/46167> .
18. Міграція та соціально-політичні настрої під час повномасштабної війни Росії проти України – дванадцята хвиля дослідження. Gradus Research. Жовтень, 2022. С. 60. URL: https://gradus.app/documents/317/Gradus_EU_wave_12_UA.pdf
19. Харкавий М. Митний пост-аудит: зарубіжний досвід та вітчизняна практика. *Світ фінансів*. 2013. № 3. С. 118–125.

20. Чумак В. Особливості діяльності митних органів щодо протидії контрабанді. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2020. № 3(91). С. 320-328.
21. Шевчук С. В. Аналіз теоретико-методологічних підходів визначення поняття «митні інтереси». *Економіка та держава*. 2018. № 10. С. 42–48.
22. Щербатюк Н. В. Організація митного контролю: європейський досвід. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 387-391.
23. Юрченко В. О. Кримінологічна характеристика запобігання контрабанді в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Ч. 2. С. 209–212.
24. Інформаційно-аналітичний вісник наш кордон «Громадський моніторинг перетину кордону в умовах воєнного стану» Випуск 5. Жовтень – 2023. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/5-2023-finalpdf/262367972>
25. Сучасні виклики забезпечення митної безпеки в Україні: монографія / А. І. Крисоватий, Є. П. Бондаренко, В. А. Валігура [та ін.]; за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль: Університетська думка, 2020. 414 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/41192>
26. Бондаренко Є., Угрин В. Особливості функціонування митної системи умовах пандемії COVID-19: зарубіжний досвід та реалії України. *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. № 4. С. 134–148. URL: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2021.04.134>
27. Бондаренко Є., Угрин В., Шевчук А. Ефективність роботи митних органів України в умовах воєнного стану. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 3. С. 171-182. URL: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2022.03.171>
28. Бондаренко Є.П., Угрин В.В., Кекіш І.П. Пріоритети забезпечення митної безпеки держави у період воєнного часу та післявоєнного відновлення України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2000>

- 29.Валігура В.А., Герчаківський С.Д. Актуалітети гармонізації акцизного оподаткування енергопродуктів в ЄС та Україні. *Світ фінансів*. 2022. № 3 (72). С. 42-54.
- 30.Герчаківський С. Д., Сідляр В. В. Ухилення від оподаткування малого і середнього бізнесу: особливості схем в ЄС та проєкція на Україну. *Фінанси України*. 2024. №4. С. 109-126. <https://doi.org/10.33763/finukr2024.04.109>
- 31.Герчаківський С.Д. Антикризове податково-митне регулювання в контексті протидії поширенню COVID-19 в Україні. *Збірник наукових праць «Економічний аналіз»*. 2022. №3. С. 140-147. <http://dx.doi.org/10.35774/econa2022.03.140>
- 32.Звітні та статистичні матеріали щодо діяльності Волинської митниці Держмитслужби.
- 33.Технологічна схема пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів через державний кордон у міжнародному пункті пропуску для автомобільного сполучення. URL: <https://old.dpsu.gov.ua/ua/Tehnologichna-shema-propusku-osib-transportnih-zasobiv-ta-vantazhiv-cherez-derzhavniy-kordon-u-mizhnarodnomu-punkti-propusku-dlya-avtomobilnogo-spoluchennya>
- 34.Посилення контролю ЄС з 10 листопада 2024 року. URL: <https://schengenvisum.info/uk/>
35. Integrated EU Prohibitions & Restrictions List Indicative calendar and list as of 1.1.2022. URL: [doi:10.2778/163387](https://doi.org/10.2778/163387)
- 36.World Customs Organisation. (January 2016). Future of Customs Research, Drones – Potential Impact on the Customs and Trade Environment. URL: <https://www.wcoomd.org>
- 37.World Customs Organization. (2023). Regional Training Centres. URL: https://www.wcoomd.org/en/about-us/wco-regionalbodies/regional_training_centres.aspx
38. World Customs Organization. (2016). Available NII Technologies and their applications. Melbourne. URL: <https://www.wcoomd.org>

39. World Customs Organization. (2017). Summary Report - WCO TEG meeting . Brussels. URL: <https://www.wcoomd.org>
40. Securetec Detektion-System AG. (n.d.). URL: <https://www.securetec.net/en/drug-test/>
41. Security of Explosives pan-European Specialists Network (Exerter). (2023, January 31). URL: https://www.exerterh2020.eu/download/18.4130405b18746ad043acc/1685368914890/D4.1%20EXERTER%20v1.0_submission.pdf
42. SilentBorder. (n.d.). The project. URL: <https://silentborder.eu/our-project/>
43. Singh, S., & Singh, M. (2003, January). Explosives detection systems (EDS) for aviation security. Signal Processing, 83(1), 31-35. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165168402003912?via%3>
44. Dithub Slegt, M. (2021). Automated X-ray image interpretation. SmellCells AG. (n.d.). Applications. URL: <http://www.smellcells.com/application>

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів і обліку
Кафедра фінансів ім. С. І. Юрія

Машталер Назарій Вікторович

**«Митний контроль та митне оформлення товарів,
що переміщуються громадянами через митний
кордон»**

Спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітньо-професійна програма «Митна справа»

Кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Частина 2

ДОДАТКИ

Тернопіль – 2024

Форма митної декларації для громадян

МИТНА ДЕКЛАРАЦІЯ для письмового декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України громадянами для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних зі здійсненням підприємницької діяльності

Заповнюється кожною особою, яка досягла 16-річного віку

Потрібна відповідь позначається у відповідній рамці знаком

☒ X

Зберігається на весь період тимчасового в'їзду/виїзду і пред'являється митним органам під час повернення громадянина. У разі втрати не поновлюється

☐
в'їзд

☐
виїзд

1. Відомості про особу

_____	_____	_____
прізвище	ім'я	по батькові
_____	_____	_____
країна постійного проживання	громадянство/підданство	документ, що посвідчує особу

з якої країни прибув (зазначається країна відправлення) _____ до якої країни прямує (зазначається країна призначення)

Зі мною прямують неповнолітні діти

Кількість _____

Так ☐ Ні ☐

2. Відомості про спосіб переміщення товарів

2.1. Супроводжуваний багаж, ручна поклажа	2.2. Несупроводжуваний багаж	2.3. Вантажне відправлення
☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
Так Ні	Так Ні	Так Ні
Кількість місць _____	Кількість місць _____	Кількість місць _____

3. Відомості про наявність товарів

3.1. Пункт виключено

3.2. Транспортний засіб особистого користування

Марка _____ Рік випуску _____ Об'єм двигуна (куб. сантиметрів) ☐ ☐

Кузов № (ідентифікаційний номер) _____

Мета переміщення: тимчасове ввезення ☐ транзит ☐ зворотне вивезення ☐

3.3. Товари, переміщення яких через державний кордон України обмежено (здійснюється за дозвільними документами, що видаються органами виконавчої влади) або заборонено ☐ ☐

Так Ні

Порядковий номер	Найменування та інші характерні ознаки товару, номер і дата видачі дозвільного документа та орган, що його видав	Вага/кількість		Вартість у валюті України або в євро
		цифрами	словами	
Загальна вага/кількість та вартість (всього):				

Особистий підпис

М.П.

	Бланк декларації транскордонного переміщення фізичними особами валютних цінностей		UA		
	<i>Перед заповненням бланку прочитайте примітки на звороті</i> ЗАПОВНІТЬ ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ / ПОЗНАЧТЕ ПОТРІБНЕ		А. Номер декларації		
1. Ви		☐ В'їжджаєте до України	☐ Вийжджаєте з України		
2. Особисті дані		☐ Чоловік ☐ Жінка	Місце видачі		
Прізвище		Дата видачі		Д Д М М Р Р Р Р	
Ім'я та по батькові		Реєстраційний номер облікової картки платника податків			
Громадянство		Адреса реєстрації (вулиця, номер будинку, квартири)			
Дата народження		Місто		Д Д М М Р Р Р Р	
Місце народження		Поштовий індекс / код			
Документ		Крайна			
Номер паспорта / іншого документа					
3. Власник - Ви		☐ Так (переходьте до пункту 4)		Ні, власником є: (вказіть інформацію про власника)	
Найменування юридичної особи		☐ Юридична особа		☐ Фізична особа	
Код згідно з ЄДРПОУ / реєстраційний номер облікової картки платника податків		Адреса (вулиця, номер будинку, квартири)			
Прізвище		Місто			
Ім'я та по батькові		Поштовий індекс / код			
		Крайна			
4. Відомості про валютні цінності Сума/Вага (цифрами та словами)					
Валюта/Метал/Назва					
Банкноти, монети					
5. Походження і мета використання валютних цінностей					
Походження					
Мета використання					
Одержувачем є Ви		☐ Так (переходьте до пункту 6)		Ні, одержувачем є: (вказіть інформацію про власника)	
Код згідно з ЄДРПОУ / реєстраційний номер облікової картки платника податків		☐ Юридична особа		☐ Фізична особа	
Прізвище		Місто			
Ім'я та по батькові		Поштовий індекс / код			
		Крайна			
6. Відомості про транспортний засіб					
Вид транспорту		☐ Повітряний ☐ Водний ☐ Автомобільний ☐ Залізничний ☐ Інший			
Транспортна компанія		Номер для посилення			
Крайна відправлення		Дата відправлення		Д Д М М Р Р Р Р	
Крайна транзиту		Дата транзиту		Д Д М М Р Р Р Р	
Крайна призначення		Дата прибуття		Д Д М М Р Р Р Р	

7. Підпис декларанта Я заявляю, що всі вказані мною відомості є достовірними. Мені відомо, що надання недостовірних, неточних чи неповних відомостей тягне за собою відповідальність згідно із законом.	В. Підпис і печатка компетентного органу	С. Для службових відміток
---	---	----------------------------------

Зворотний бік

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ:

Декларація заповнюється власноручно громадянином, який досяг 16-річного віку, або уповноваженою ним особою.

Декларування валютних цінностей фізичними особами при їх транскордонному переміщенні здійснюється з урахуванням частини першої статті 8 Закону України від 21 червня 2018 р. № 2473-VIII “Про валюту і валютні операції” та статей 371, 374 Митного кодексу України.

Ви повинні заповнити цей бланк, якщо:

здійснює транскордонне переміщення валюти України, іноземної валюти та банківських металів у сумі, що дорівнює або перевищує еквівалент 10 000 євро;

здійснює вивезення за межі митної території України платіжних документів та цінних паперів (акцій, облігацій, купонів до них, векселів (тратт), боргових розписок, акредитивів, чеків, банківських наказів, депозитних сертифікатів, інших фінансових та банківських документів), виражених у валюті України, в іноземній валюті або банківських металах, сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 10 000 євро;

здійснює ввезення на митну територію України платіжних документів та цінних паперів (акцій, облігацій, купонів до них, векселів (тратт), боргових розписок, акредитивів, чеків, банківських наказів, депозитних сертифікатів, інших фінансових та банківських документів), виражених у валюті України, в іноземній валюті або банківських металах, сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 1000 євро, у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення, та сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 500 євро та/або сумарна вага яких перевищує 50 кілограмів, у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України.

Надання недостовірних, неточних чи неповних відомостей у декларації тягне за собою відповідальність згідно із законом.

ПОРЯДОК ЗАПОВНЕННЯ

Декларація заповнюється в одному примірнику. Відомості, що не вмістилися на одному бланку декларації, зазначаються громадянином або уповноваженою особою на окремих бланках декларації (додаткових аркушах). При цьому у верхньому правому куті лицьового боку кожного додаткового аркуша декларації громадянином або уповноваженою особою учиняється запис “Додатковий аркуш”. Заповнені додаткові аркуші є невід’ємною частиною декларації.

Відомості зазначаються громадянином або уповноваженою особою українською мовою, офіційною мовою митних союзів, членом яких є Україна, або іншою іноземною мовою міжнародного спілкування.

Всі білі поля заповнюються декларантом великими літерами темними чорнилами; сірі поля, позначені латинськими літерами А, В, С, заповнюються посадовою особою митниці.

Декларація не приймається до митного оформлення посадовою особою митниці в разі заповнення декларації, форма якої відрізняється від установленої, та з порушенням вимог порядку заповнення;

Разом із заповненою декларацією для митного контролю та митного оформлення товарів громадянином або уповноваженою особою подаються такі документи:

документи, що посвідчують особу та підтверджують країну постійного проживання громадянина або уповноваженої особи;

документи, що підтверджують зняття готівки з власних рахунків у банках та придбання особою банківських металів у банках та/або Національному банку, визначені у пункті 18 постанови Правління Національного банку України від 2 січня 2019 р. № 5 “Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті”.

1. В’їжджаєте до України / Вийжджаєте з України: у полі для зазначення напрямку переміщення ставиться Х-подібна позначка в потрібній рамці.

2. Особисті дані: заповнюється шляхом внесення документально підтверджених даних про фізичну особу.

3. Особисті дані про власника: якщо Ви не є власником валютних цінностей, вкажіть дані власника. Власником може бути фізична або юридична особа. Відмітьте Х-подібною позначкою в потрібній рамці і впишіть дані.

4. Відомості про валютні цінності: зазначається точна сума у кожній валюті цифрами та словами, для банківських металів — вага у грамах та вартість у євро кожного банківського металу цифрами та словами, для платіжних документів та цінних паперів — назва та вартість словами та цифрами. Під час декларування інформація зазначається у такому форматі, наприклад: 10 500 (ДЕСЯТЬ ТИСЯЧ П’ЯТСОТ) ЄВРО, 18 300 (ВІСІМНАДЦЯТЬ ТИСЯЧ ТРИСТА) ДОЛАРИВ США, 500 Г (П’ЯТСОТ ГРАМІВ) ЗОЛОТА, 17 000 (СІМНАДЦЯТЬ ТИСЯЧ) ЄВРО, ВЕКСЕЛЬ.

5. Походження і мета використання валютних цінностей: вкажіть джерело отримання валютних цінностей, наприклад: заощадження, спадок, продаж власності тощо. Коротко поясніть мету використання, наприклад: придбання власності, капіталовкладення тощо. Призначеним одержувачем може бути фізична або юридична особа. Відмітьте Х-подібною позначкою в потрібній рамці і впишіть дані.

6. Відомості про транспортний засіб: відмітьте Х-подібною позначкою:

“Повітряний”/ — при в’їзді/виїзді повітряним транспортом. У графі “Номер для посилай” зазначається номер рейсу або реєстраційний номер борту.

“Водний”/ — при в’їзді/виїзді морським або річковим транспортом. У графі “Номер для посилай” зазначається назва судна.

“Автомобільний”/   — при в’їзді/виїзді автомобільним транспортом. У графі “Номер для посилай” зазначається реєстраційний номер автомобіля.

“Залізничний”/ — при в’їзді/виїзді залізничним транспортом. У графі “Номер для посилай” зазначається номер потягу.

“Інший” — при використанні інших засобів пересування (наприклад, на велосипеді, пішки тощо).

7. Підпис декларанта: підпишіть декларацію та вкажіть дату заповнення.

Додаток В

Документальний супровід проходження «зеленого/червоного» коридорів

(митниця та пункт пропуску)	
Контрольний талон <i>для проходження по «зеленому коридору» транспортного засобу без причепа та без товарів, що підлягають обов'язковому письмовому декларуванню та (або) оподаткуванню</i>	
кількість осіб у транспортному засобі, вид (тип) транспортного засобу	
номерний державний реєстраційний знак транспортного засобу	
Відмітка ОНП	Відмітка про проходження паспортного контролю

(митниця та пункт пропуску)	
Контрольний талон <i>Серії XXX номер XXXXX</i> <i>для проходження по «червоному коридору»</i>	
кількість осіб у транспортному засобі, вид (тип) транспортного засобу	
номерний державний реєстраційний знак транспортного засобу	
найменування товару, напрямок переміщення	
Відмітка ОНП	Відмітка про проходження паспортного контролю

Джерело: складено автором на основі Технологічної схеми пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів через державний кордон

Додаток Г

Документальний супровід проходження митного кордону в пішому порядку

(митниця та пункт пропуску)	
Контрольний талон <i>для проходження в пішому порядку</i>	
Дата: _____	Напрямок: _____
(число, місяць, рік)	(вхід, вихід)
Кількість осіб (з них дітей) _____ (_____)	
проходження	Відмітка про
паспортного контролю	

Джерело: складено автором на основі Технологічної схеми пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів через державний кордон